

EKONOMİ POLİTİK

Ekonomide İkilemler Çoğalıyor

Erinç Yeldan, 10 Mart 2010

“İktisada Giriş” derslerinin ana konularından birisi de ekonomide karar alıcıların karşılaştıkları ikilemlerin genç meslektaşlara tanıtılmasıdır. Zira, hemen diğer tüm sosyal bilimlerde olduğu gibi, iktisat bilimi de ekonominin karşı karşıya kaldığı sorunlara almasıç çözümler ararken, uygulanan politikaların sınıfsal sonuçlarının da farklı olacağı gerçeğinden hareket eder. İkilemler, üçlemler, iktisat siyasasının doğası gereğidir.

Kriz dönemleri, kuşkusuz, söz konusu ikilemlerin çoğaldığı; manevra alanlarının da daraldığı dönemlerdir. Bu dönemlerde ekonomi yönetiminin sınıfsal tercihleri daha yalın olarak ortaya çıkar; ekonomide “toparlanma” sürecinin maliyetinin kimlere, hangi sınıflara yıkılacağı sorusu acil çözüm bekler; “biz”in yerini, “sınıfsal tercihler” alır.

2010 yılının küresel krizden çıkışta “toparlanma” yılı olacağı çoktan muştulanmış durumda. Ancak, söz konusu toparlanmanın kendi kendine gerçekleşmeyeceği, ekonomi idaresinde yeni kararların ve yapısal dönüşümlerin uygulamaya sokulmasının gerekli olduğu; dahası, sürecin yavaş ve sancılı olacağı konusunda hemen herkes görüş birliği içerisinde gözüküyor. Türkiye ekonomi idaresini ise 2001 krizi sonrasında farklı bir yapı bekliyor. Aşağıdaki tabloda özet olarak, 2001 krizi sonrası “toparlanma” dönemi (2003) ile 2008 ve 2009 yıllarında belli başlı ekonomik verilerin değerleri sergilenmekte.

	2003	2008	2009
Enflasyon Oranı (TÜFE)	18.4	10.1	10.1 (*)
İşsizlik Oranı	10.5	11.0	14.0
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-7.5	-41.9	-13.8
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi / GSYİH	-8.8	-1.8	-5.5
Genel Yönetim Borç Stoku / GSYİH	67.4	39.5	45.3
(*) Şubat 2010 enflasyon verisi			
Kaynaklar: TÜİK, TC Merkez Bankası			

2001 krizi sonrası dönemin tercihi, anımsanacağı gibi, her ne pahasına olursa olsun enflasyonu ve kamu açığını düşürmek yönünde idi. Yıllardır süregelen yüksek enflasyon düzeyinin artık kırılması gerektiği; bunun yanında kamunun yüksek oranlı bütçe açıklarının önüne geçilmesi gereği iktisadi politikanın tartışılmaz gerçekleri olarak uygulanmaktaydı. İşsizlik ve buna bağlı olarak gerileyen ücretler, enformalleşen, kayıt dışılığa itilen işgücü piyasası, sosyal hak ve kazanımlar, sosyal güvenlik ve sağlık gibi daha çok “emek cephesini” ilgilendiren sorunlar çoktan göz ardı edilmişti. Dönemin sloganları “merkez bankasının

biricik görevi fiyat istikrarıdır”, maliye otoritesinin görevi ise “kamu harcamalarını kısarak, faiz dışı fazla sağlamaktır” şeklinde özetlenmekteydi.

2008/2009 krizi sonrasında ekonomik verilerin seyri ise iktisat politikası tecihlerinin artık bu kadar basit reçetelere indirilmeye olanak vereceğe benzemiyor. Küresel kriz koşullarında tüm dünyada talep daralmış ve dolayısıyla enflasyonist baskılar hafiflemiş iken, Türkiye’de enflasyonun yeniden yükselişe geçtiği görülüyor. 2003-2008 arasındaki yapay genişleme konjonktürünün etkisiyle düşme eğilimi içerisinde olan kamu borç stokunun yeniden yükselmekte olduğu ve ulusal ekonominin canlandırılması için kamu kaynaklarının kullanılmasının “yabancı yatırımcılar” tarafından kabul görmeyeceği anlaşılıyor. Bütçe açığı ise, 2008 seçim konjonktüründeki sorumsuz ve rastgele harcama telaşıyla yeniden 2001 dönemini andırır bir eşiğe sürüklenmiş durumda.

Bütün bunlar arasında en zor sorunu ise işsizlik oranının artık yapısal ve belki de uzun bir süre kalıcı olarak yüzde 13-14 oranına yerleşmesi oluşturuyor. 2001 sonrasında “*önce enflasyonu düşürüp büyüyelim, istihdam ve ücret artışları nasıl olsa ardından takip eder*” masalının bir aldatmacadan ibaret olduğunu; “*enflasyonun düşürülmesi ile hayat pahalılığının düşmesinin aynı şey olmadığını*” emekçiler kendi deneyimleriyle artık yakından biliyorlar.

İşsizliği düşürücek tedbirlerin ancak istihdam artışını *doğrudan* hedefleyen ve bölgesel eşitsizlikleri gidermeyi amaçlayan kamu yatırımları aracılığıyla sürdürülebileceği, bunun yaratacağı olası enflasyonist baskıların ise ancak özel sermaye gelirleri üzerine yaygınlaştırılacak bir vergi reformuyla aşılabileceği gerçekleri çok yalın olarak önümüzde durmasına karşın, iktidar partisinin sınıfsal tercihleri, söz konusu ikilemleri gene sadece enflasyonla mücadele, bütçe açığının harcamaların kısılması yoluyla daraltılması, dış kaynağın ise spekülatif döviz girişleri ile sağlanması yoluyla aşma çabalarına endeksli gözüküyor.

Ne yazık ki artık cin şişeye sığmıyor...